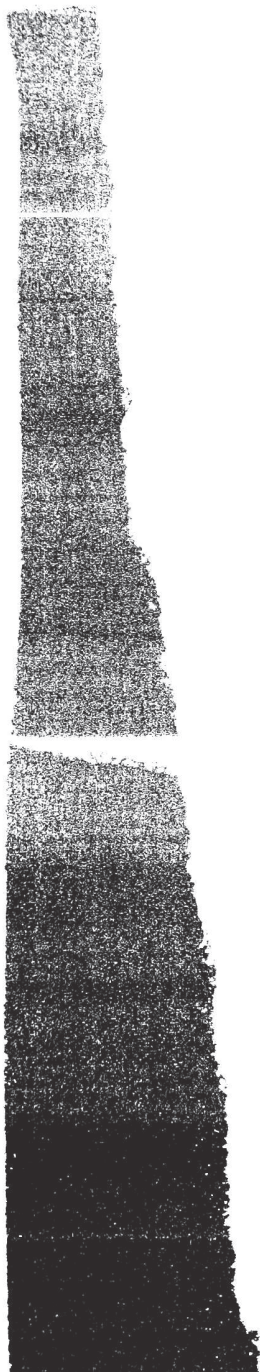

William S.
Burroughs

přeložil
Josef Rauvolf

Teplouš

Teplouš

Copyright © William S. Burroughs, 1985 Copyright
© The William S. Burroughs Trust, 2010

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Josef Rauwolf, c/o Dilia, 1991 Cover
& layout © Kamila Severová, 2025
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5920-0 (pdf)

**William S.
Burroughs**

Teplouš

přeložil Josef Rauvolf

Úvod

Když jsem žil koncem čtyřicátých let v Mexico City, bylo to město s milionem obyvatel, jasným jiskřivým vzduchem a nebem, které mělo přesně ten zvláštní odstín modři, který se tak dobře hodí ke kroužícím supům, krvi a písku – syrová, hrozivá, nelítostná mexická modř. Mexico City jsem měl rád už od své první návštěvy. V roce 1949 to bylo místo, kde se dalo levně žít, s početnou cizineckou kolonií, skvostnými bordely a restauracemi, kohoutími a býčími zápasy i každou myslitelnou zábavou. Osamělý muž tam mohl žít za dva dolary denně. Můj neworleanský případ, týkající se přechovávání heroinu a marihuany, vůbec nevypadal slibně. Rozhodl jsem se, že k soudnímu řízení se nedostavím, a najal jsem si byt v tiché čtvrti Mexico City, obývané příslušníky středních tříd.

Věděl jsem, že na základě zákona o promlčení se mohu vrátit do Spojených států až po pěti letech, a podal jsem si proto žádost o mexické státní občanství a zapsal si na Mexico City College některé přednášky z mayské a mexické archeologie. Knihy a školné jsem hradil z podpory pro válečné vysloužilce a ze sedmdesáti pěti dolarů, které jsem měsíčně dostával od rodiny. Pomýšlel jsem na to, že se dám budto na farmaření, nebo si možná otevřu na americké hranici bar.

Město se mi zamlouvalo. Co se týče chudinských čtvrtí, v bezedné špině a chudobě mohly soutěžit s čímkoli v Asii.

Lidé srali po ulicích, pak se natáhli a spali a mouchy jim lezly do úst a zase ven. Podnikavci, kteří byli nezřídka malomocní, rozdělávali na nárožích ulic ohně a kuchtili nepopsatelné, odporně páchnoucí blevajzy, které nabízeli kolemjdoucím. Ožralové chrápali přímo na chodnicích na hlavní třídě a poldové si jich vůbec nevšimli. Zdálo se mi, že v Mexiku si každý osvojil umění starat se pouze sám o sebe. Když se někomu zachtělo nosit monokl nebo vycházkovou hůl, neváhal a udělal to a nikdo na něj necívil. Muži a mladí hoši kráčeli po ulicích, drželi se za ruce a nikomu to vůbec nevadilo. Nebylo to tím, že by se lidé nestarali o to, co si o nich druhí myslí; bylo to prostě tím, že Mexičana by ani ve snu nenapadlo očekávat od neznámé osoby kritiku nebo kritizovat chování druhých.

Mexiko mělo v podstatě orientální kulturu, která odrážela dva tisíce let chorob a chudoby, degradace, zbednělosti a otroctví, brutality a psychického i fyzického teroru. Bylo zlověstně pochmurné, temné, bezútěšné a zmatené, se zvláštním snovým chaosem. Mexičané se navzájem vlastně ani neznali, a pokud Mexičan někoho zabil (což se stávalo často), obvykle šlo o jeho nejlepšího přítele. Každý, kdo měl chuť, nosil pistoli a četl jsem o několika případech, kdy opilí policajti, kteří stříleli v nějakém baru po stálých návštěvnicích, byli sami zastřeleni ozbrojenými civilisty. Co se týče autority, těšili se poldové přibližně úrovni průvodců v tramvaji.

Všichni státní úředníci byli podplatitelní, daň z příjmu velice nízká a lékařská péče mimořádně slušná, protože mezi doktory panovala silná konkurence, a proto snižovali ceny. Kapavku vám vyléčili za dva dolary čtyřicet. Mohli jste si

také koupit penicilín a píchat si injekce sami. Neexistovala žádná omezení samoléčby a jehly i injekční stříkačky se daly pořídit všude. Bylo to v době Alemána, kdy kralovaly *mordida* a pyramida úplatků se vršila od poldy šlapajícího ulici až k prezidentovi. Ve vraždách bylo Mexico City na prvním místě mezi hlavními městy celého světa, s nejvyšším počtem vražd na hlavu. Vzpomínám si na každodenní příběhy z novin, jako třeba tyto:

Campesino z venkova čeká na autobus: plátěné kalhoty, sandály z pneumatiky, široké sombrero, mačetu u pasu. Čeká tam ještě jeden muž v obleku. Dívá se na náramkové hodinky a našťvaně si něco brumlá. *Campesino* rychle tasí mačetu a usekne muži hlavu. Později vypověděl policii: „Díval se na mě *muy feo* a já už se nakonec neovládnu.“ Je jasné, že tomu muži vadilo, že autobus nejede, a vyhlížel ho. *Campesino* si jeho chování špatně vyložil a vzápětí se hlava kutálí do strouhy, dělá strašlivé grimasy a cení zlaté zuby.

Dva *campesinos* sedí sklíčeně u silnice. Nemají peníze na snídani. Ale podívej: ten chlapec vede několik koz. Jeden *campesino* zdvihá kámen a rozbíjí chlapci hlavu na kaši. Odvádějí kozy do nejbližší vesnice a prodávají je. Právě snídají, když jsou zatčeni.

V malém domku žije muž. Cizinec se ho ptá, jak se dostane k ayahuasce. „Jistě, tudy, señore.“ Vodí toho muže pořád dokola: „Hned se dostaneme na cestu.“ Náhle si uvědomí, že nemá vůbec ponětí, kde ta cesta vlastně je, a proč by si s tím měl vůbec lámat hlavu? Vezme proto kámen a svého trapiče zabije.

Campesinos své oběti zabíjeli mačetou a kameny. Mnohem vražednější byli politici a policisté mimo službu, každý

z nich vyzbrojený automatickou pětačtyřicítkou. Člověk se naučil pěkně rychle padat k zemi. Další skutečná událost: Jeden *politico*, který nosil zbraň, se doslechl, že ho přítelkyně podvádí a schází se s někým v denním baru. Když ten macho, pořádný kus chlapa, vrazil do dveří, náhodou tam vedle ní zrovna seděl mladý Američan: „¡CHINGOA!“ Vytáhl pětačtyřicítku a rovnou toho kluka odstřelil, ani se nestačil zvednout z barové stoličky. Tělo vytáhli ven a vláčeli ho po ulici sem a tam. Když dorazili poldové, barman pokrčil rameny, otřel zakrvácený bar a řekl jenom: „¡Malos, esos muchachos!“ („Kluci pitomí!“)

Každá země má své speciální hajzly, jako je jižanský muž zákona, který počítá své zářezy za negry. Co se ale týče přímé a skutečné ohyzdnosti a nízkosti, mexický macho s pohrdavým šklebem zcela vede. Mnoho příslušníků středních tříd je tu stejně tak hrozných jako kterákoli buržoazie kdekoli na světě. Vzpomínám si, že narkotické recepty byly v Mexiku jasně žluté, jako tisícidolarová bankovka nebo oznámení o propuštění z armády pro hrubý přečin. Jednou jsme se snažili se Staroušem Davem vyzvednout na tento recept, který jsme celkem legálně získali od mexické vlády, nějaký morfin. První lékárník, na kterého jsme narazili, sebou při spatření receptu celý škubnul a zavrčel: „¡No prestamos servicio a los viciosos!“ („Narkomany neobsluhujeme!“)

Šli jsme od jedné *farmacia* k druhé a každým krokem nám bylo hůř a hůř: „No, señor...“ Museli jsme ujít celé kilometry.

„V těchto končinách jsem nikdy předtím nebyl.“

„Dobře, tak zkusíme ještě poslední.“

Nakonec jsme vešli do malinkaté pokoutní lékárny. Vytáhl jsem recept a šedovlasá paní se na mě usmála. Lékárník se podíval na recept a řekl: „Dvě minutky, seňore.“

Sedli jsme si a čekali. V okně kvetly pelargonie. Malý chlapec mi přinesl sklenici vody a o nohu se mi třela kočka. Za chvíli se vrátil lékárník i s naším morfinem.

„*Gracias, señor.*“

Celé okolí venku vypadalo jako začarované: na náměstíčku malé *farmacias*, před nimi bedny, lavice a prodejní vozíky, na rohu *pulquería*. Kiosky, ve kterých prodávali pražené luční kobylinky a větrové bonbóny, celé černé od much. Chlapci z venkova v neposkvrněném bílém plátně a provázkových sandálech, s tvářemi z leštěné mědi a divokýma nevinnýma očima, jako nějaká exotická zvířata oslňující bezpohlavní krásy. Je tu chlapec s ostrými rysy a tmavou pletí vonící vanilkou, s gardenií za uchem. Ano, našli jste Johnsona, ale museli jste se přebrodit celým Sračkovem, abyste ho našli. Vždycky ho najdete. Pokaždé když už si myslíte, že je celá země zalidněna pouze hajzly, potkáte nějakého Johnsona.

Jednoho dne se v osm hodin ráno ozvalo zaklepání na dveře. Šel jsem v pyžamu otevřít a ve dveřích stál inspektor z přistěhovaleckého úřadu.

„Oblékněte se. Jste zatčen.“

Zdálo se, že moje sousedka poslala dlouhé udání o mém opileckém a prostopášném chování. Zároveň bylo něco v nepořádku s mými papíry, a kde je vlastně ta mexická manželka, kterou bych měl mít? Úředníci z přistěhovalec-

kého mě chtěli vsadit do vězení, kde bych jako nežádoucí cizinec čekal na deportaci. Přirozeně že penězi jde vše urovnat, ale muž, který mě vyslýchal, byl šéfem deportačního oddělení a ten by to neudělal za hrst drobných. Nakonec jsem se musel vykoupit dvěma sty dolary. Když jsem se vracel z přistěhovaleckého úřadu domů, představoval jsem si, kolik bych asi musel zaplatit, kdybych měl v Mexico City skutečně nějaké investice.

Myslel jsem na neustálé problémy, se kterými se potýkali tři američtí majitelé Ship Ahoy. Pořád tam chodili poldové pro *mordida*, pak přišli hygienici, potom další policajti, kteří se v tom pajzlu snažili něco vystrchat, aby měli pořádné sousto. Vzali číšníka dolů do města a málem z něj vytloukli duši. Chtěli vědět, kde je ukryto Kellyho tělo. Kolik bylo v tomhle pajzlu znásilněno ženských? Kdo tam nosí trávu? A tak dál. Kelly byl americký hipster, kterého v Ship Ahoy před šesti měsíci postřelili, dostal se z toho a byl teď na vojně. Žádná ženská tam znásilněna nebyla a tráva se tam nikdy nekouřila. Po tomto jsem zcela zanechal plánů na otevření baru v Mexiku.

Narkomanovi záleží velice málo na tom, jak vypadá. Nosí ty nejšpinavější, nejodrbanější hadry a vůbec nestojí o to, poutat na sebe nějakým způsobem pozornost. Během mé závislosti v Tangeru jsem byl známý jako „El Hombre Invisible“, Neviditelný muž. Tato dezintegrace vlastní podoby často vede k bezuzdnému a nevybíravému hladu po podobě. Billie Holidayová prohlásila, že když se přestala dívat na televizi, poznala, že už nebere. Protagonista mého

prvního románu *Feták*, Lee, se jeví jako zcela integrovaný a soběstačný, jistý sám sebou i tím, kam míří. V *Teploušovi* je rozložený, zoufale někoho potřebuje, ať už známého, nebo prostě jakýkoli kontakt, je naprosto nejistý sám sebou i svým smyslem.

Tento rozdíl je samozřejmě zcela prostý: Lee na drogách je nabažen, chráněn a zároveň naprosto spokojen. Droga nejenom zkratuje sexuální touhu, ale v závislosti na dávkování také otupuje emoční reakce, až do bodu, kdy zcela vymizí. Když se ohlížím zpět na děj *Teplouše*, na ten zhalucinovaný měsíc akutních abstinenčních příznaků, všechno na sebe bere pekelný žár ohrožení a zla, které se táhne z neony ozářených denních barů, odporného násilí, pětačtyřicetek, které jsou neustále v pozadí, jenjen vyskočit. Když jsem měl v sobě drogy, byl jsem oddělený a chráněný, nechlastal jsem a nechodil moc ven. Prostě jsem si šlehnul a pak čekal na další dávku.

Když je ale tento kryt odstraněn, vše, co bylo doposud drženo drogou v šachu, se vyvalí na povrch. Narkoman stížený abstinenčními příznaky podléhá emočním excesům malého děcka nebo adolescenta, nezávisle na svém skutečném věku. Sexuální puzení se vrací v plné síle. Šedesátiletí muži zažívají poluce a spontánní orgasmy (mimořádně nepříjemná zkušenost, *agaçant*, jak říkají Francouzi, trnou vám z toho zuby). Pokud nebude mít čtenář toto všechno na paměti, přijde mu metamorfóza Leeova charakteru jako něco naprosto nevysvětlitelného nebo psychotického. Choďte také na paměti, že abstinenční syndrom je omezen sám sebou, že netrvá déle než měsíc. A Lee měl za sebou také fázi excesivního pití, které jistě všechny ty úplnějhorší a nej-

nebezpečnější aspekty slabosti z vysazení: neklid, neslušné, hrubé a sebelítostivé – jedním slovem úděsné – jednání.

Po překonání abstinenčních příznaků se organismus přizpůsobí a stabilizuje na předdrogové úrovni. V próze je této stabilizace nakonec dosaženo během jihoamerické cesty. Po paregoriku v Panamě už nebyla žádná droga k mání. Leeovo pití se scvrklo na pár neředěných panáků při západu slunce. S výjimkou Allertonovy fantomatické přítomnosti se zde příliš neliší od Leea z pozdějších *Dopisů o yage*.

Napsal jsem tedy *Fetáka* a motivace pro jeho napsání byla poměrně prostá: zachytit co možná nejpresnějšími a nejjednoduššími slovy svou zkušenost narkomana. Doufal jsem v publikaci, peníze, uznání. Zrovna v době, kdy jsem začal psát *Fetáka*, Kerouac vydal *Maloměsto, velkoměsto*. Pamatuju se, že když kniha vyšla, psal jsem mu v dopise, že peníze i sláva jsou nyní zajištěny. Jak sami vidíte, neměl jsem tehdy sebemenší ponětí o nakladatelském byznysu.

Motivy, které mě vedly k napsání *Teplouše*, byly mnohem komplexnější a nejsou mi nyní zcela jasné. Proč bych měl mít vlastně zájem pečlivě zapisovat všechny ty mimořádně bolestné, nepříjemné a drásající vzpomínky? Zatímco *Fetáka* jsem napsal já, cítím, že v *Teploušovi* jsem byl napsán. Zároveň jsem se snažil zachránit své budoucí psaní, takže aby nedošlo k nějakému omylu: psaní jako forma očkování. Jakmile je něco napsáno, ztrácí to svou sílu spočívající v překvapení, stejně jako virus ztrácí svou výhodu, když oslaben vyvolá tvoření zalarmovaných protilátek. Proto jsem

zapsáním svých zkušeností dosáhl jisté imunity proti dalším nebezpečným činům.

Na začátku fragmentu rukopisu *Těplouše* se zdá, že Lee, který se jako nějaký šílený a nežádoucí Lazar navrátil z izolace drogy zpátky do světa živých, je rozhodnut zabodovat, v sexuálním slova smyslu. V jeho hledání vhodného sexuálního objektu, v odškrtavání jednoho kandidáta za druhým ze seznamu, který jako by byl sestaven při konečném a mezním selhání mysli, je cosi podivné a nezvykle systematického a zcela nesexuálního. V nějaké velice hluboké rovině si vlastně ani nepřeje, aby měl úspěch, ale přitom se nezastaví před ničím, jen aby zabránil sám sobě pochopit, že ve skutečnosti sexuální objekt nehledá.

Allerton rozhodně byl určitým druhem kontaktu. Ale co to vlastně bylo za kontakt, který Lee tak urputně hledal? Z tohoto pohledu šlo o velice zmatenou koncepci, která s Allertonem jako takovým neměla vůbec nic společného. K dojmu, jaký vyvolává ve druhých, je narkoman sice indiferentní, během vysazení však může pociťovat nutkavou potřebu mít někoho, kdo by mu naslouchal. Přesně to Lee v Allertonovi hledá: posluchače, potvrzení svého vystupování, které je samozřejmě pouhou maskou, jež má zakrýt šokující dezintegraci. Proto si vymýšlí šílený program, který poutá pozornost, to takzvané „číslo“: šokující, komické, strhující. „Tu je ten starý námořník; z tří jednoho si chyt...“ *

Chování na sebe bere podobu čísla: fantazie o šachistech, texaském petrolejáři, o dražbě jetých otroků Guse

* Samuel Taylor Coleridge: „Píseň o starém námořníku“.
Překlad Václav Renč.

Zadkopicha. V *Teploušovi* adresuje Lee tato čísla konkrétním posluchačům. Když pak jako spisovatel pokročí, jeho posluchači zniterní. Ale ten samý mechanismus, který vytvořil A. J. a doktora Benwaye, ten samý tvůrčí impuls je zde zasvěcen Allertonovi, kterému je tím pádem vnucena role potvrzující a přitakávající múzy, ve které se ze zcela pochopitelných důvodů necítí příliš dobře.

To, co Lee hledá, je kontakt, uznání, jako foton, který vylétá z mlžného oparu nehmotnosti, aby zanechal v Allertonově vědomí nesmazatelnou stopu. Když se mu nedaří najít adekvátního pozorovatele, hrozí mu, podobně jako nezpozorovanému fotonu, bolestné rozptýlení. Lee ještě neví, že je již uvržen do psaní, neboť to je jediný způsob, jakým lze zanechat nesmazatelnou zprávu, ať už je Allerton přinucen pozorovat, nebo ne. Lee je stále neúprosněji tlačěn do světa fikce. Už si vybral mezi svým životem a svým cílem.

Rukopis se vleče až do Puya, města na konci cesty... Hledání yagé bylo neúspěšné. Záhadný doktor Cotter se chce pouze zbavit nezvaných hostů. Podezírá je, že jsou agenti jeho proramného partnera Gilla, majícími v úmyslu ukrást mu plody jeho geniální práce, která se týká izolace kurare ze směsi šípového jedu. Později jsem se doslechl, že chemické společnosti se jednoduše rozhodly nakupovat šípový jed ve velkém a kurare extrahovaly přímo v amerických laboratořích. Droga byla záhy syntetizována a je nyní standardní složkou vyskytující se v mnoha preparátech na snížení svalového tonu. Zdá se tedy, že Cotter neměl ve skutečnosti co ztratit: jeho výsledky již byly přeskočeny.

Slepá ulička. Puyo může sloužit jako model pro *Místo slepých cest*: pustý a nudný slepenec domů s plechovými střechami, zaléváný neustálými přívaly deště. Společnost Shell se přesunula jinam a zůstaly po ní pouze prefabrikované přízemní domky a rezavějící stroje. Lee dosáhl konce své cesty, konce, který byl obsažen již v samém počátku. Je tam ponechán napospas dopadu nepřemostitelných vzdáleností, porážky a únavy z dlouhé, bolestné cesty, podniknuté pro nic, špatných odbočení, ztracené stopy, autobusu čekajícího v dešti... zpátky do Ambata, Quita, Panamy, Mexico City.

Když jsem začal psát tento průvodní text, byl jsem ochromen těžkou a hlubokou nechutí, která spisovatele sváže jako svěrací kazajka: „Pohlédl jsem letmo na rukopis *Těplouše* a cítím, že ho prostě nemůžu číst. Moje minulost byla otrávená řeka, ze které jsem měl to štěstí, že jsem unikl, řeka, při které se člověk cítí okamžitě ohrožován, i roky po zachycených událostech. – Bolestných do té míry, že shledávám obtížným o nich vůbec číst, natož psát. Z každého slova, z každého gesta mi trnou zuby.“ Když se přinutím nad tím zamyslet, důvod k tomuto odporu je zcela jasný: kniha je motivována a formována událostí, jež není nikdy zmiňována a ve skutečnosti je naopak pečlivě a opatrně obcházena: nešťastnou náhodou, při níž byla v září 1951 zastřelena moje manželka Joan.

Když jsem psal *Místo slepých cest*, cítil jsem, že jsem ve spirituálním styku se zesnulým anglickým spisovatelem Den-

tonem Welchem, a hrdinu románu, Kima Carsonse, jsem modeloval přesně podle něj. Celé pasáže ke mně přicházely jako při diktátu, jako klepání na stolek při seanci. Již jsem psal o onom osudném ránu Dentonovy nehody, následkem které byl po zbytek svého krátkého života invalidní. Kdyby se chvíli zdržel, jenom chvíli, zmeškal by své setkání s motoristkou, která ho bez zjevných důvodů zezadu srazila, když jel na kole. V jednu chvíli se Denton zastavil, aby si dal kávu, a když hleděl na mosazné stěžeje okenic kavárny, z nichž některé byly polámané, náhle ho zasáhl pocit naprostého osamění, ztráty a prohry. Proto je každá událost onoho jitra zatížena zvláštní signifikancí, jako by byla jistým způsobem podtržena. Toto zlověstné a ohromující jasnovidectví prostupuje celé Welchovo dílo: čajový koláček, šálek čaje, kalamář získaný za pár šilinků, vše je poznamenáno onou zvláštní a často i hroživě temnou a pochmurnou signifikancí.

Když čtu rukopis *Těplouše*, mám přesně ten samý, téměř nesnesitelný pocit. Událostí, ke které Lee cítí, že je neúprosně hnán, je smrt jeho ženy jeho vlastní rukou, vědomí posednutí, mrtvé ruky, čekající, až se natáhne na jeho ruku jako rukavice. Proto z těchto stránek vychází kouřová clona nebezpečí a zla, kterému se Lee, vědom si toho a zároveň ještě nevědom, pokouší uniknout šílenými rozlety fantazie: svými čísly, ze kterých člověku kvůli ohyzdné hrozbě, která za nimi cihá, nebo dokonce vedle nich, blízké přítomnosti, hmatatelné jako mlha, trne v zubech.

Brion Gysin mi v Paříži řekl: „Ohyzdný duch zastřelil Joan, protože...“ Je to trochu jako sdělení média, které nebylo dopovězeno – nebo bylo? Pokud ho dokážete přecíst, není třeba, aby bylo úplné: „Ohyzdný duch zastřelil Joan

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Teplouš.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.